

Avdelningen för resurseffektivt samhälle
Enheten för näringsliv

Energikartläggning enligt EKL – Att ta fram en handlingsplan

Förord

Den 1 juni 2014 trädde lag (2014:266) om energikartläggning i stora företag, EKL ikraft. Lagen syftar till att främja förbättrad energieffektivitet i stora företag. Energimyndigheten ansvarar för föreskrifter och tillsyn av lagen. För att tydliggöra lagens krav har Energimyndigheten tagit fram vägledningsmaterial som stöd för företagens arbete med att förstå på vilket sätt de omfattas av dessa krav och hur kartläggningar kan genomföras för att få ut största möjliga nytta.

Under införandet av den andra fyraårsperioden av EKL har Energimyndigheten fört en kontinuerlig dialog med företag och certifierade energikartläggare som omfattas av lagstiftningen och genomför kartläggningar för att vidareutveckla vägledningar till den andra fyraårsperioden, 2020 - 2023. I denna dialog har det framkommit att det finns ett behov av ett förtydligande och stöd för att ta fram en handlingsplan.

Detta PM har tagits fram för att förtydliga och underlätta arbetet med att ta fram handlingsplaner.

Detta PM ska inte betraktas som en handbok, eftersom varje energikartläggning måste anpassas till förhållandena i respektive företag och den bransch det tillhör.

Innehåll

Energikartläggning enligt EKL – Att ta fram en handlingsplan	1
Bakgrund	4
Planering och överväganden	4
Kopplingar till energi- och miljömål	5
Skapa engagemang för arbete med energieffektivisering	5
Upprätta en handlingsplan	5
Beskriv åtgärder	5
Åtgärds paket	6
Genomförande av åtgärder	6
Uppföljning av åtgärder	7
Sammanställ åtgärderna i handlingsplanen	7
Ett levande dokument	7

Bakgrund

En energikartläggning fokuseras på att identifiera och förbereda för genomförande av kostnadseffektiva energieffektiviseringsåtgärder. I energikartläggningen ingår således, bland annat, att identifiera åtgärder, beräkna lönsamheten för dem samt upprätta en handlingsplan för implementering av dem. Handlingsplanen upprättas efter det att de identifierade åtgärderna har prioriterats och beslutats. Den ska vara en hjälp för att konkretisera företagets arbete med åtgärder de kommande åren.

En handlingsplan är en plan för **vilka** åtgärder som företaget prioriterat och beslutat att genomföra, **när** de ska genomföras, **hur** de ska genomföras och av **vem**, samt **hur** resultatet av åtgärden ska kunna utvärderas och verifieras. Handlingsplanen måste därför baseras på företagets egna aktuella mål, prioriteringar och tillgängliga resurser.

Informationen om de prioriterade åtgärderna som tagits fram i energikartläggningen bör innehålla uppgifter om deras energibesparingspotential och kostnad. Uppgifterna om åtgärderna kan dock vara otillräckliga för att ingå i handlingsplanen varför det kan krävas en noggrannare analys av både tekniska och ekonomiska förutsättningar i samband med att planen upprättas.

Om företaget redan har någon form av handlingsplan för ett annat område, till exempel underhåll, är det fördelaktigt att integrera planerna för energiarbetet i denna. Handlingsplanen bör omfatta alla energirelaterade aktiviteter som ska genomföras under de kommande åren och beslutas av ledningen. En handlingsplan för energieffektiviserande åtgärder har ofta andra namn såsom energihushållningsplan, åtgärdsplan eller energiplan.

I ett energiledningssystem syftar handlingsplaner till att en organisation ska kunna uppnå sina uppsatta mål för energieffektivisering. Åtgärderna i handlingsplanen integreras i övriga verksamhetsprocesser. Det är högsta ledningens ansvar att se till att de som arbetar med energieffektivisering har ansvar och befogenheter att införa handlingsplaner. Uppföljning av handlingsplanerna ingår sedan i ledningens genomgång.

Nedan beskrivs hur en handlingsplan kan tas fram och följas upp, i syfte att underlätta för företag att genomföra åtgärder. Den certifierade kartläggaren är ansvarig för att ta fram handlingsplanen men arbetet bör genomföras i samråd med representanter från företaget.

Planering och överväganden

Inled arbetet med att göra en sammanställning av de prioriterade och beslutade åtgärderna som ska ingå i handlingsplanen. Försök redan i detta skede att uppskatta den totala tidsåtgången för genomförandet av åtgärderna för att säkerställa att företaget verkligen har de resurser som krävs. Anpassa därefter antalet åtgärder i handlingsplanen så att tillgängliga resurser som krävs är i paritet med behovet.

Kopplingar till energi- och miljömål

Om företag har specifika mål för energi- och miljöarbetet ska åtgärder i handlingsplanen koppla till de uppsatta målen. På detta sätt tydliggörs hur målen kan uppnås.

Miljöbalken ställer i vissa fall krav på en energihushållningsplan för att visa att ett företag följer miljöbalkens hänsynsregler, hushåller med energi och följer tillståndskraven. Handlingsplanen kan i dessa fall utgöra en väsentlig del i redovisningen och samordnas med miljörapporten

Skapa engagemang för arbete med energieffektivisering

Ledningen säkerställer att rätt personer har de ansvar och befogenheter som krävs för att utföra åtgärderna i den beslutade handlingsplanen. Ledningen följer kontinuerligt upp hur verkningsfull handlingsplanen är. Genom att låta resultaten av energieffektiviseringsarbetet synas och ta plats kan ledningen skapa och bibehålla engagemang för arbete med energieffektivisering

Upprätta en handlingsplan

Nedan beskrivs några viktiga steg för att upprätta en handlingsplan.

Beskriv åtgärder

Det är inte enbart installation av nya tekniska lösningar som identifieras som energieffektiviseringsåtgärder i energikartläggningen. Alla åtgärder som genomförs med syfte att spara energi i företaget kan tas med i handlingsplanen. En åtgärd kan bestå av fortsatt utredning och kan inkludera både interna och externa resurser. Åtgärder kan också innebära förändringar i organisation och rutiner. Dessa kan vara relativt lätta att införa och kräver ofta ingen eller liten investering, men kan vara svårare att följa upp. Tekniska åtgärder kan vara både större investeringar i ny effektivare utrustning, eller mindre åtgärder till ingen eller låg kostnad.

För varje åtgärd bör följande information ingå i handlingsplanen.

En beskrivning av åtgärden.	Av beskrivningen ska åtgärdens funktion och användning i den specifika applikationen framgå.
En specifikation av åtgärden	Specifikationen bör innehålla en beräkning av energi- och kostnadsbesparingen per år. Vidare bör investeringskostnaden uppskattas tillsammans med en lönsamhetsanalys (återbetalningstid och minskning av livscykelkostnad). Även andra effekter av åtgärden så som mervärden, förändring av utsläpp av koldioxid och övriga kostnader bör anges.

	Hur åtgärden påverkar eller påverkas av andra åtgärder bör också beskrivas. Dessutom bör möjliga former av stöd som finns att söka beskrivas.
Tidsplan	En plan för när olika moment av implementeringen av åtgärden ska vara genomförda. Beroende på hur väl åtgärden är specificerad i energikartläggningen kan tidsomfattningen av delmomenten och antal delmomenten i tidsplanen variera kraftigt. I planen tas även hänsyn till planerade större förändringar i organisationen och liknande.
Ansvarig funktion eller person.	Vid större projekt behövs ofta flera aktiviteter för samma åtgärd. Ange i dessa fall vem som är ansvarig för varje delmoment.
Metod för hur åtgärdens effekt ska mätas	Beskrivning av hur åtgärden kan följas upp och vem som är ansvarig för uppföljningen.

Åtgärdspaket

Det kan ofta vara bra att samla ihop flera åtgärder i åtgärdspaket. Det kan finnas flera skäl till detta.

- Energibesparingen av en åtgärd kan bero på vilka andra åtgärder som genomförs samtidigt. För att kunna utvärdera energibesparingar behöver man således veta hur olika åtgärder påverkar varandra.
- Samordningsfördelar vid installation och drift. Vid installation av ny utrustning kräver detta ibland att utrustning stoppas. Samordning av genomförande och installation kan minska den totala stopptiden och förluster i samband med detta.
- Genom att gruppera åtgärder med långa och korta återbetalningstider kan åtgärder som är lönsamma på kort sikt göra det möjligt att balansera höga initiala investeringskostnader för långsiktigt lönsamma åtgärder och skapa ett bättre underlag för att få tillgång till finansiering.

Genomförande av åtgärder

Målet med handlingsplanen är att den ska vara en hjälp för att genomföra energieffektiviserande åtgärder. För att öka chansen att energieffektiviserande åtgärder genomförs är det viktigt att visa den ekonomiska effekt och nytta som företaget kan uppnå, för de som beslutar om investeringar inom företaget. För att stötta detta arbete har Energimyndigheten tagit fram en guide med praktiska råd.

Läs mer i Guide för genomförande av energieffektiviseringsåtgärder, ET 2017:11

Uppföljning av åtgärder

Det är viktigt att följa upp de åtgärder som genomförs, eftersom det då är möjligt att utvärdera hur de bidrar till energieffektiviseringen och dessutom ger det värdefull information till framtida energiarbete.

Hur åtgärden ska följas upp, med absoluta mått eller med nyckeltal, bör planeras innan åtgärden genomförs. Det kan därför vara nödvändigt att göra mätningar innan implementering. En plan för uppföljning av en åtgärd och vem som är ansvarig för uppföljning bör finnas med i handlingsplanen.

Om inte åtgärderna följs upp ordentligt är risken stor att besparingen från genomförandet inte framkommer och utrymmet för att göra fler åtgärder i framtiden minskar.

Sammanställ åtgärderna i handlingsplanen

Då alla åtgärder som har beslutats har dokumenterats i handlingsplanen görs en övergripande samordning för att säkerställa att tillräckliga resurser för genomförandet finns i företaget och att tidsplanen för åtgärderna är förenliga med andra planerade och schemalagda aktiviteter. Det är vanligtvis främst finansiella och personella resurser som måste koordineras.

Åtgärderna samordnas genom att planen för alla schemaläggs i en gemensam tidsplan. I denna totala tidsplan kan olika resurser planeras och samordnas. På detta sätt kan det också säkerställas att åtgärderna är förenliga med andra planerade och schemalagda aktiviteter.

Detaljeringsgraden och formuleringarna i handlingsplanens olika delar bör anpassas efter mottagarna och eventuellt presenteras i bilagor. Genom att anpassa rapporten ökas möjligheten att åtgärder genomförs enligt plan.

Ett levande dokument

Handlingsplanen ska ses som ett levande dokument och användas som ett verktyg för att nå längre i energieffektiviseringsarbetet.

I samband med arbetet med handlingsplanen kan ny information tillkomma vilket medför att planen måste uppdateras eller ändras. Det kan vara fråga om att ändra i tidsplanen eller att till och med utelämna åtgärder. Orsakerna till att handlingsplanen måste ändras kan vara organisatoriska, tekniska eller affärsmässiga.

På längre sikt kan handlingsplanen behöva uppdateras regelbundet som en följd av omprioriteringar, implementering av åtgärder och förändrade förutsättningar. Genomförandet av en åtgärd i handlingsplanen innebär ofta att en ny åtgärd kan föras till planen nästa gång den uppdateras.

Uppföljning av handlingsplanen består åtminstone av en genomgång av vilka åtgärder som genomförts och vilka energieffektiviseringar samt kostnadsbesparingar de lett till. Uppföljningen kan också inkludera en genomgång av hur väl handlingsplanens format och upplägg fungerat.

Handlingsplanen kommer vara basinformationen vid genomförande av nästa energikartläggning enligt lag (2014:266) om energikartläggning i stora företag, EKL.